

University of Groningen

recensie Joris Verbeurgt, Weldra zal ik onder de guillotine liggen. Grace Elliott: Ooggetuige van de Franse Revolutie

Renders, Hans

Published in:
Het Parool

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2019

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Renders, H. (2019). recensie Joris Verbeurgt, Weldra zal ik onder de guillotine liggen. Grace Elliott: Ooggetuige van de Franse Revolutie. *Het Parool*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Frankrijk Memoires van een courtesane

‘Ik heb de revolutie altijd gehaat’

NON-FICTIE
JORIS VERBEURGT
WELDRA ZAL IK
ONDER DE GUIL-
LOTINE LIGGEN.
GRACE ELLIOTT:
OOGGETUIGE
VAN DE FRANSE
REVOLUTIE
 Vrijdag, €22,50.
 256 blz.

Courtesanes, maîtresses, maintenees spreken meer tot de verbeelding dan het wat alledaagse woord ‘bijzit’. Er hangt meer geheimzinnigheid omheen. Dat geldt niet voor de Schotse Grace Dalrymple Elliott (1754-1823), die tijdens de Franse Revolutie de minnares was van hertog Louis-Philippe d’Orléans.

De om haar buitengewone schoonheid geroemde Elliott schreef een verslag van wat ze in Parijs meemaakte in de roerige periode van revolutie en de daaropvolgende terreur. Haar spectaculaire verhaal werd bovendien in 2001 verfilmd door Éric Rohmer in *L’Anglaise et le Duc* en in 2016 publiceerden Joanne Major en Sara Murden een korte biografie van Elliott.

Voordat ze naar Frankrijk kwam had Elliott al een indrukwekkende carrière als maîtresse achter de rug, onder meer als die van de prins van Wales, de latere koning George IV. Hij was het ook die zijn vroegere minnares vroeg haar memoires te boek te stellen. Ze werden pas lang na haar dood uitgegeven, eerst in Engeland daarna in diverse andere landen en nu dan in het Nederlands.

Minibiografietjes

Deze uitgave is meer dan een vertaling. De Vlaamse historicus Joris Verbeurgt heeft deze memoires opgeschoond, ontdaan van latere toevoegingen en andere ongerechtigheden en schreef er een mooie inleiding bij. Bovendien heeft hij het manuscript voorzien van uitgebreide toelichtingen en aangevuld met minibiografietjes van alle door Elliott genoemde personen. Dat zijn vooral baronnen, graven en hertogen, vaak gestorven onder de guillotine of gelyncht à la lanterne, wat precies betekent wat

→ De memoires van Grace Dalrymple Elliott beginnen twee dagen voor de bestorming van de Bastille.
 FOTO GETTY

je denkt: opgehangen aan een lantaarnpaal.

Verbeurgt weet een vracht aan saillante details over deze figuren te vergaren, zoals over Henri de Bourbon, die de revolutie overleefde maar aan zijn einde kwam door een uit de hand gelopen spelletje wurgseks.

Aanvankelijk stond Elliott wel sympathiek tegenover de revolutie, maar al snel zag ze dat die

gewelddadige en onmenselijke taferelen met zich meebracht: edellieden die door de revolutionairen werden ‘getrakteerd’ op het afgehakte hoofd van hun dierbaren of haar eigen hertog die om zijn huid te redden voor de dood van Lodewijk XVI stemde. In deze sfeer – die Pierre-Victurien Vergniaud, een van de voormannen van de revolutionaire Girondijnen, omschreef

als ‘de revolutie verslindt haar eigen kinderen’ – schreef Elliott haar memoires.

Verbeurgt laat zien hoe het leven van een courtesane een volle dagbesteding was. Ze moest op de hoogte zijn van veel, maar sprak zich uit over weinig. Belangrijk, omdat ze in de hoogste kringen verkeerde. In 1780 begon ze een affaire met de graaf d’Artois, een broer van Lodewijk XVI, ze raakte bevriend met Joséphine de Beauharnais, de latere echtgenote van Napoleon, en met de Franse koningin Marie-Antoinette.

Ze ging ook op geheime missies naar het buitenland. Parijs was in 1789 een stad waar je op elk moment het middelpunt van een schandaal kon worden. Er was een levendige roddelpers die zich steeds venijniger op de koninklijke familie en haar entourage richtte. De schrijvers van op straat uitgedeelde schotschriften deinsden er niet voor terug de misstappen en misdaden van de adel op te blazen of zelfs te verzinnen.

Decadente welvaart

Ondertussen was er wel iets aan de hand. De hoogste klasse leefde in decadente welvaart terwijl het land met de dag armer werd. De staatschuld was uiteindelijk de doodsteek voor het ancien régime en de lont in het kruitvat voor de Franse Revolutie. Toen moest iedereen in de bevoorrechte klasse voor zijn leven vrezen.

In haar memoires, die beginnen op 12 juli 1789, twee dagen voor de bestorming van de Bastille, lezen we hoe Grace Elliott deze rage van geweld overleefde. De revolutionaire garde komt haar huis doorzoeken op ‘vijanden van het volk’. Slim staat ze de woestelingen te woord vanuit haar bed. Een vriend, die overigens de vijand van de hertog d’Orléans was, ligt te puffen tussen haar twee matrassen in, maar hij overleeft. ‘Ik heb de revolutie en diegenen die haar veroorzaakt hebben altijd gehaat.’ Dat is misschien nog de meest politieke opmerking in deze memoires. Elliott beschrijft alleen wat ze ziet en meemaakt – en dat was niet gering.

Na de executie van Robespierre in juli 1794 kwam een einde aan het schrikbewind. De memoires van Elliott houden dan op. Ze vertrekt naar Londen om de prins van Wales een jaargeld af te troggelen. Die zat niet te wachten op een schandaal over een voormalige minnares met wie hij nota bene een kind had. Met het koningschap in het verschiet gaf hij haar een jaargeld, onder voorwaarde dat ze zich nooit meer in Engeland zou vertonen. Daar hield Elliott zich aan. Ze kocht een huis tussen Parijs en Versailles en leefde daar tot aan haar dood in 1823. Ze ligt begraven op het kerkhof Père Lachaise.

Hans Renders

Voordat ze naar Frankrijk kwam had Elliott al een indrukwekkende carrière als maîtresse achter de rug